http://www.sgbauonline.com/

B.A. (Part—I) Semester—II Examination

SANSKRIT

(Compulsory Languages)

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 80

1. (अ) Translate any **TWO** of the following :— 10

खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** उताऱ्यांचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किन्हीं **दो** का अनुवाद कीजिए :—

(i) कर्णः — भो कष्टम्। पूर्वं कुन्त्यां समुत्पन्नो राधेय इति विश्रुतः। युधिष्ठिरादयस्ते मे यवीयांसस्तु पाण्डवाः। भो शल्यराज, श्रुयतां ममास्त्रस्थ वृतान्तः।

शल्यः — ममाप्यस्ति कौतूहलमेनं वृतान्तं श्रोतुम्।

कर्णः — पूर्वमेवाहं जामदग्न्यस्य सकाशं गतवानस्मि।

(ii) अत्रान्तरे सुरलोके देवेन्द्रो विश्वामित्र तपशङ्कितः रम्भामुर्वशीञ्च आहूय अवादीत्, 'भवत्योर्मध्ये नृत्ये गीते च या अतिप्रवीणा, सा विश्वामित्र तपोभङ्गकरणाय तत्तपोवनं गच्छतु, या विश्वामित्रतपोविनाशिनी, तस्यै पारितोषिकम् अहं दास्यामि''। इत्येतत् वचः श्रुत्वा रम्भया भणितम्,'' अहं नृत्ये प्रवीणा।

(iii) कर्णः — (आकर्ण्य) अथे वीर्यवान् शब्दः। श्रीमानेष न केवलं द्विजवरो यस्मात्प्रभवो महानाकर्ण्य स्वरमस्य धीरनिनदं चित्रार्पिताङ्गा इव। उत्कर्णस्तिमिञ्चि ताक्षवलितग्रीवार्पितग्राननास्तिष्ठन्त्यस्ववशाङ्गयष्टि सहसा यान्तो ममैते ह्याः। आहूयतां स विप्रः। न न ! अहमेवाह्वयामि। भगवनिन्त इतः।

(iv) ततो महेन्द्रेण विक्रमादित्याह्वानार्थम् उज्जयिनीं प्रति मातलिः प्रेषितः। ततो विक्रमस्तेनाहूतोपस्थितः नमस्कृत्य सन्मानपूर्वकंमुपवेशितः। तदनन्तरं पुनरपि नृत्यावसरो मण्डितः। प्रथमं रम्भा रङ्गे स्थिता नृत्यम-करोत् द्वितीयदिवसे उर्वशी रङ्गमाधिष्ठिता यथाशास्त्रं नृत्यग्कार्षीत्।

(ब) Explain the courage of कर्ण with the help of 'शल्यकर्ण संवाद. 6

शल्यकर्ण संवादाच्या आधारे कर्णाची धीरोदात्तता स्पष्ट करा.

'शल्यकर्ण संवाद के आधार पर कर्ण के धीरोदात्तता की चर्चा कीजिए।

OR/किंवा/अथवा

How did विक्रमादित्य get the throne from इन्द्र ?

विक्रमादित्य इन्द्राकडून सिंहासन कसे प्राप्त झाले ?

विक्रमादित्य ने इन्द्र से सिंहासन कैसे प्राप्त किया ?

http://www.sgbauonline.com/

http://www.sgbauonline.com/

2. (अ) Translate any **TWO** of the following : 10

खालीलपैकी कोणत्याही दोनांचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किन्हीं दो का अनुवाद कीजिए :—

(i) अन्धश्रद्धया पशुहिंसा निन्दनयं महापुरुषः गाडगेमहाराजः। हस्ते सततं घटकर्परं धारणात् गाडगेबाबा इति नाम्ना विख्यातोऽयं सन्तपुरुषः। अन्धश्रद्धानिवारणार्थं महाराष्ट्रस्य ग्रामे ग्रामे जनैः सह वैदर्भभाषया प्रश्नोत्तररूपसंवादेन कीर्तनं करोति स्म महाभागोऽयम्।

(ii) षोडशवर्षे तस्य कर्तृत्वं दृष्ट्वा प्रभावितेन धनजी खल्लारकर इत्यनेन कुन्ताबाई नाम स्वकन्या तस्मै प्रदत्ता। षोडशवर्षे तस्य विवाहः जातः। तस्य गृहे कन्यारत्नं समागतम्। तदानींतन काले अजाबलिं दत्वा मद्यपानञ्च कृत्वा पुत्रोत्सवभामन्यन्ते जनाः। परं डेबू निश्चयं कृतवान् — मम गृहे न भवेदिदं सर्वम्।

(iii) भारतीय-संस्कृत्या निर्माणमरण्यावासिभिः मुनिभिः कृतम्। देवपरायणता, धर्मनिष्ठा, कर्मफलसिद्धान्तः, पुनर्जन्म-सिद्धान्तः, परमसाहिष्णुता, सार्वजनीनता च इति भारतीय संस्कृतेः कानिचिद साधारणानि वैशिष्ट्यानि। देवपरायण तामाश्रित्य भारतस्य संस्कृतिकमैक्यं सुप्रतिष्ठितम् वसुधैव-कुटुंबकमिति भावना च समाधारिता।

(iv) पुरा त्रयो व्यवसायाः प्रधानरूपेण प्रचलिताः आसन्। कृषिः पशुपालनं शिल्पं च। भारतस्य मूलतः प्राप्तव्यानि कृषिफलानि शालिः, इक्षुः, कार्पासञ्च सन्ति। एषां कृषिर्विदेशेषु भारतादेव प्रसृता। वृक्षारोपणस्य बहुविधानि प्रयोजनानि यथा छायार्थं, शरणार्थं, पुष्पफलार्थं सौन्दर्यार्थञ्च। व्यापारः स्थलमार्गेण जलमार्गेण च प्रचलितः आसीत्।

(ब) Describe the life of कर्मयोगी गाडगेमहाराज and his contribution in Social Service. 6

कर्मयोगी गाडगेमहाराजांचे जीवन व समाजसेवा विशद कीजिए।

कर्मयोगी गाडगेमहाराज का जीवन तथा उनके द्वारा की गयी समाज सेवा के विषय मे लिखिए।

OR/किंवा/अथवा

Explain the distinguishing features of Indian Culture.

भारतीय सस्कृतीच्या महत्त्वपूर्ण वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

भारतीय संस्कृति की महत्त्वपूर्ण विशेषता की चर्चा कीजिए।

3. (अ) Translate any **TWO** of the following :— 10

खालीलपैकी कोणत्याही दोनांचा अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किसी भी दो का अनुवाद करें :—

(i) दैवी संपद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता।
मा शुचः संपदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव।।
द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च।
देवो विस्तारशः प्रोक्तः आसुरं पार्थ मे शृणु।।

http://www.sgbauonline.com/

(ii) तानहं द्विषतः क्रूरान् संसारेषु नराधमान्।
क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु।।
आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम्।।

(iii) आद्याशाखा भवेत् देवी द्वितीया नन्दिनीतिच।
तृतीया सुन्दरी नाम चतुर्थी स्थात् प्रियानन।।
भद्रेति पञ्चमीशाखा प्रशस्ताः पञ्चवेश्मनि।
अतोऽधिकास्तु याः शाखाः गृहद्वारि न ताः शुभा।।

(iv) सशल्यं पादहीनं च समसन्धि शिरोगुरुः।
वेश्मनामिदमुद्दिष्टं मर्मदोषचतुष्टयम्।।
वास्तुक्षेत्रस्य यत्राङ्गे यस्य वर्त्म प्रवर्तते।
तदङ्ग्यं वास्तुनस्तस्यच्छिन्नं तेनेति निर्दिशेत्।।

(ब) Explain गृहदोषाः as described in the lesson 'भवननिवेशः'. 6

'भवननिवेशः' या पाठानुसार गृहदोषांचे वर्णन करा.

'भवननिवेशः।' इस पाठ के अनुसार गृहदोष का वर्णन करें।

OR/किंवा/अथवा

Describe the 'आसुरीसंपद्'.

'आसुरीसंपत्ति' चे विवेचन करा.

'आसुरीसंपद्' का वर्णन कीजिए।

4. (अ) Translate any **TWO** of the following :— 10

खालीलपैकी कोणत्याही **दोनांचा** अनुवाद करा :—

निम्नलिखित में से किसी भी **दो** का अनुवाद कीजिए :—

(i) वलयाङ्कितं सरलम्।
कृष्णमसीविभूषितम्
मुक्तामणिमालासमम्। सुपाठम्।।

(ii) गरुणवयसि सूक्ष्मम्।
वार्धके च तदयोग्यम्।
अतो मध्यममक्षरम्। लेख्यं सदा।।

(iii) अग्रेसराणि राष्ट्राणि सन्ति तान्येव भूतले।
योगक्षेमकरो यत्र सेव्यते संततः श्रमः।।
ध्वस्तान्यापि महायुद्धै राष्ट्रण्युत्थापयन्ति ते।
यैः समाराध्यते भक्त्या महान् देवः परिश्रमः।।

http://www.sgbauonline.com/

(iv) क्षीयन्ते यानि पापानि योगयाग जपादिभिः।

श्रमसंकल्पमात्रेण तानि नश्यन्ति तत् क्षणम्।।

द्व्यक्षरो हि मतः स्वर्गः त्र्यक्षरो नरको ध्रुवम्।

श्रमो ऽतो ऽत्र मतः स्वर्गः आलस्यं नरकारपदम्।।

(ब) Write the summary of लेखनक्रियानिरूपणम्। 6

'लेखनक्रियानिरूपणम्' पाठाचा सारांश लिहा.

'लेखनक्रियानिरूपणम्' पाठ का सारांश लिखें।

OR/किंवा/अथवा

Illustrate the significance of the hard-work with the help of श्रमगीता.

श्रमगीता या पाठाच्या आधारे श्रमाचे महत्व स्पष्ट करा.

'श्रमगीता' इस पाठ के आधार पर श्रम का महत्व स्पष्ट कीजिए।

5. Choose the correct alternative of (any **SIXTEEN**) :— 16

कोणत्याही **सोळा** प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :—

किन्हीं **सोलह** प्रश्नों के उचित पर्याय चुनकर उत्तर लिखिए :—

(1) महाभारते कस्य वंशस्य वर्णनम् वर्तते.

(अ) यदुवंशस्य (ब) सूर्यवंशस्य

(क) पुरुवंशस्य (ड) कुरुवंशस्य

(2) गंगायाः महान् पुत्रः कः ?

(अ) भीमः (ब) सत्यव्रतः

(क) भीष्मः (ड) दुर्योधनः

(3) कौरवेषु कः ज्येष्ठः ?

(अ) दुर्योधनः (ब) दुःशासनः

(क) युयुत्सु (ड) युधिष्ठिरः

(4) पाण्डवैः का नगरी स्थापिता ?

(अ) हस्तिनापूरम् (ब) इन्द्रप्रस्थम्

(क) एकचक्रा (ड) द्वारिका

(5) राजसूययज्ञे श्रीकृष्णः कस्य वधम् अकरोत ?

(अ) जरासंधः (ब) कालयवनः

(क) शिशुपालः (ड) कंसः

http://www.sgbauonline.com/

http://www.sgbauonline.com/

(6) द्रुपदेन द्रोणाचार्यवधार्थं यज्ञात् प्राप्तः पुत्र कः ?

(अ) धृष्टद्युम्नः (ब) प्रद्युम्नः

(क) धर्मवीरः (ड) अर्जुनः

(7) धृतराष्ट्रस्य भार्यायाः नाम किम् ?

(अ) कुन्ती (ब) गान्धारी

(क) माद्री (ड) सुलोचना

(8) वनवासे पाण्डवाः कुत्र निवसन्ति स्म ?

(अ) द्वैतवने (ब) खाण्डववने

(क) चित्रवने (ड) सुन्दरवने

(9) कौरवाणां प्रथमः सेनापतिः कः आसीत् ?

(अ) द्रोणः (ब) भीष्मः

(क) कर्णः (ड) दुष्यासनः

(10) बलरामः तीर्थयात्रार्थं कुत्र गतः ?

(अ) प्रभासक्षेत्रम् (ब) पुष्करक्षेत्रम्

(क) हरिद्वारम् (ड) काशीपुरम्

(11) कर्णस्य रथचक्रं केन गृहीतम् ?

(अ) अर्जुनः (ब) पृथ्वी

(क) श्रीकृष्णः (ड) इन्द्रः

(12) अज्ञातवासे द्रोपद्याः नाम किम् आसीत् ?

(अ) वैदेही (ब) पाञ्चाली

(क) सैरन्ध्री (ड) कृष्णा

(13) चक्रव्युहे कौरवाः कस्य हत्यां अकुर्वन् ?

(अ) अभिरथः (ब) अभिमन्युः

(क) घटोत्कचः (ड) न कोऽपि

(14) बृहन्नलारूपेण अर्जुनः कस्य सारथ्यं अकरोत् ?

(अ) उत्तरस्य (ब) इन्द्रस्य

(क) शल्यस्य (ड) कर्णस्य

(15) अम्बा कं प्रति अनुरक्ता आसीत् ?

(अ) शंतनुः (ब) शौनकः

(क) शाल्वः (ड) भीष्मः

http://www.sgbauonline.com/

http://www.sgbauonline.com/

(16) आम्बिकायाः पुत्रस्य नाम किम् ?

(अ) युधिष्ठिरः (ब) धृतराष्ट्रः

(क) विदुरः (ड) पण्डुः

(17) कौरवसभायां पाण्डवानां दूतत्वं कः अकरोत् ?

(अ) विराटः (ब) द्रुपदः

(क) श्रीकृष्णः (ड) भीष्मः

(18) वनवासे केन द्रोपद्याः अपहरणं कृतम् ?

(अ) जयद्रथः (ब) कीचकः

(क) कर्णः (ड) शल्यः

(19) कौरवपाण्डवानां महायुद्धं कुत्र अभवत् ?

(अ) कुरुक्षेत्रे (ब) प्रभासक्षेत्रे

(क) सुक्षेत्रे (ड) हरिद्वारे

(20) अर्जुनः कस्य अंशः आसीत् ?

(अ) यमराजः (ब) इन्द्रः

(क) वायुः (ड) अश्विनीकुमारौ

http://www.sgbauonline.com/